

מתנחלים במדים

אלימות של אזרחים ישראלים במדי צבא
כלפי פלסטינים בגדה המערבית

ישראל
ביש דין
YESH DIN
מחנה יהודה
מחנה יהודה

דצמבר 2025

מתנחלים במדים

אלימות של אזרחים ישראלים במדי צבא
כלפי פלסטינים בגדה המערבית

דצמבר 2025

מחקר וכתביבה: יונתן קנוניץ'

עריכה: דן אואן, שירה ליבנה, זיו שטהל

ייעוץ משפטי: עו"ד מיכאל ספרד, עו"ד רוני פלי

עריכת לשון: נועה כהן

עיצוב גרפי: סטודיו יהודה דרי

מתנדבי יש דין: ד"ר יהודית אלקנה, מיה ביילי, דרורה בית אור, אסנת בן שחר, חנה בר"ג, חנה גוטליב, רוני גלבע, תמי גרוס, רחל גרשוני, דינה הכט, אלה וייס, יורם זאבי, רחלה חיות, שרה טולידאנו, דינה יפרמוב, דניאל כהן, בנצי לאור, שרה מארליס, אריה מגל, אדי סער, דליה עמית, ניבה ענבר, נאוה פולק, נעמה פטנקין, אמיר פיינסקי, טליה פקר בריו, רותי קדר, עדנה קלדור, ד"ר יואל קלמס, לידור רוזמן, עידית שלזינגר, אילנה מקי שפירא, ד"ר צביה שפירא, ריבי שרמן.

צוות מקצועי: יודית אבידור, דן אואן, יהב ארז, עו"ד שלומי זכריה, רימא חוואש, דניה כהן, נועה כהן, שירה ליבנה, עו"ד מיכאל ספרד, פראס עלמי, עודד פאפוריש, עו"ד רוני פלי, עו"ד ליאור צור, מוניר קאדוס, תמרי קדמן, עו"ד פאדיה קואסמי, יונתן קנוניץ', עו"ד ג'ומאנה שדאד, זיו שטהל.

פעילות יש דין בשנת 2025 נתמכה על ידי:

ACPP, AECID (Spanish Development Corporation), CAFOD – The Catholic Agency for Overseas Development, The European Union, The Foundation for Middle East Peace (FMPEP), Irish Aid, Majalat, Misereor (German Catholic Bishops' Organisation), The Netherlands, The New Israel Fund (NIF), The Norwegian Refugee Council (NRC), Pro Victimis, The Rockefeller Brothers Fund (RBF), The Royal Norwegian Embassy, The Sigrid Rausing Trust, and the United Nations Development Programme (UNDP).

בשער: חבר כיתת הכוננות של ההתנחלות רבבה יורה באוויר מעל מוסקים פלסטינים וישראלים, קראוות בני חסן, 4.11.2025 (ראו עמ' 18-19). צילום: Eyal Warshavsky.

5	מבוא
6	עקרון ההבחנה
8	יחידות הגמ"ר
13	רבש"צים וכיתות כוננות
17	כיתות כוננות
19	ניגוד עניינים מובנה
23	מתנחלים במדים
28	מדיניות של אי-אכיפה
33	סיכום

האירועים המשובצים בדו"ח הם רק מדגם זעיר של תופעה שפנים רבות לה, החושפים את האופן שבו מתנחלים במדים פוגעים בפלסטינים: חייל בחופשה שמחליט ללבוש מדים ולהשתמש בנשק; רבש"ץ שפועל מחוץ לתחום מרחב השמירה שלו; חיילי הגמ"ר שפועלים ללא סמכות; או מתנחלים שמתחזים לחיילים. בפועל, קשה עד בלתי אפשרי להבחין בין חיילי הגמ"ר, חבר כיתת כוננות או מתנחל שהחליט באופן עצמאי ללבוש מדים, ובוודאי לא ניתן לדעת אם מדובר בחייל בשירות מילואים פעיל או באזרח שעטה על עצמו מדים והחליט לקחת את החוק לידיים. יתר על כן, מובן כי עבור נפגעי העבירה הפלסטינים מי שפגע בהם הוא לובש מדים ישראלי המייצג את החוק בשטח הכבוש.

הרשויות הישראליות מצידן נותנות רוח גבית לאלימות של מתנחלים במדים נגד פלסטינים, לא רק באמצעות חלוקת מדים ונשק, אלא גם בכך שאינן אוכפות את החוק על העבריינים. כאשר מוגשות תלונות נגד הפוגעים, רשויות האכיפה מנסות על פי רוב לחמוק מאחריותן לחקור את האירוע: הפרקליטות הצבאית טוענת כי האלימות לא התבצעה במסגרת פעילות צבאית ולכן האירוע לא תחת אחריותה, ואילו המשטרה סוגרת את תיקי החקירה או טוענת שהפעולות בוצעו על ידי אנשים במדי צבא ועל כן לא בסמכותה לחקור.

"מתנחלים במדים" מוכיח כי באופן עקבי וכמדיניות, ישראל מאפשרת טשטוש מכוון בין מתנחלים לכוחות צבא, ומקדמת פעולות אלימות של מיליציות אזרחיות הפועלות למען אינטרסים התנחלותיים נגד אוכלוסייה אזרחית פלסטינית בגדה המערבית. פרקטיקות אלו של ישראל מנוגדות לחובותיה לפי הדין הבין-לאומי ככוח הכובש בגדה המערבית ופוגעות באופן קשה בזכויות האדם של הפלסטינים בגדה המערבית.

עקרון ההבחנה

מדים צבאיים נועדו לשמש אמצעי זיהוי, ולהבהיר שמי שלובש אותם שייך לכוחות הלוחמים של מדינה מסוימת. מעמד משפטי של לוחם, המעניק לאוהז בו את הזכות להשתתף בלחימה, מותנה בין השאר בכך שהלוחם נושא סימן היכר קבוע ומובחן הניתן לזיהוי ממרחק, כלומר כזה שמבדיל אותו מהאוכלוסייה האזרחית, בדרך כלל הכוונה תהיה מדי צבא.² היעדר מדים צבאיים מצביע לרוב על כך שהאדם אינו לוחם אלא אזרח, ולכן אינו מורשה לבצע פעולות צבאיות.

קבוצות חמושות מאורגנות של מי שאינם חיילים, כלומר מיליציות אזרחיות, משתמשות לעיתים במדים בסגנון צבאי, בין השאר למטרות זיהוי, ציוד, אחווה והפגנת כוח. לעיתים המיליציות מחקות את הכוחות המזוינים הרשמיים ולובשות מדים צבאיים כדי לזכות בסמכות ובלגיטימיות.³

במשפט הבין-לאומי, "עקרון ההבחנה" הוא אחד מעקרונות היסוד של הדין ההומניטרי והוא מעוגן בפרוטוקול הנוסף הראשון לאמנות ז'נבה. הפרשנות לעקרון ההבחנה מייחסת לו שני היבטים מרכזיים: ראשית, במצב של לחימה על הצדדים להבדיל בין אזרחים ומטרות אזרחיות לבין חיילים

2 אמנת ז'נבה השלישית בדבר הטיפול בשבויי מלחמה (1949), סעיף 4; הפרוטוקול הנוסף הראשון לאמנות ז'נבה (1977), סעיף 50.

3 Toni Pfanner, "Military uniforms and the law of war", *International Review of the Red Cross*, Vol. 86, No. 853, March 2004.

ומטרות צבאיות, ולהימנע מתקיפה ישירה של מטרות אזרחיות; ושנית, על הצדדים הלוחמים להימנע מפעולות אשר עשויות לטשטש את ההבחנה בין אזרחים ללוחמים.⁴

גם החוק הישראלי והחוק הצבאי אוסרים על לבשת מדי צבא או משטרה או חלקי מדים למי שאינו מורשה לכך.⁵ כך, לבשת מדים שלא במסגרת צבאית מוכרת ורשמית, כפי שמתוארת בדו"ח זה, נועדה להציג מצג שווא של פעילות צבאית והינה חלק מהפעולה העבריינית.

חמושים ישראלים – מתנחל במדים, מתנחל בלבוש אזרחי וחייילים – על אדמות העיירה בית אולא בגדה המערבית, נובמבר 2025 (צילום: Mosab Shaver/Activestills)

4 הפרוטוקול הנוסף הראשון לאמנות ז'נבה (1977), סעי' 48, 51(2), 52(2); עלמ"ה - עמותה לקידום המשפט הבין-לאומי ההומניטרי, "עקרונ הבחנה".

5 חוק העונשין, תשל"ז-1977, סעי' 217; חוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, סעי' 518ב.

יחידות הגמ"ר

בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל, תושבי היישובים הסמוכים לגבולות המדינה היו אמורים לחבור בזמן מלחמה לכוחות הצבא ולסייע להם לבלום פלישה של כוחות אויב. לאחר כיבוש הגדה המערבית, הצבא העתיק את תפיסת הביטחון המכונה "הגנה מרחבית" גם לשטח הכבוש.

לצד חיילי הסדר והמילואים של הצבא הישראלי המוצבים באופן קבוע בגדה המערבית כחלק ממשטר הכיבוש, פועלים באזור זה גם גדודי מילואים המכונים יחידות הגמ"ר (הגנה מרחבית). יחידות צבאיות אלה מורכבות בעיקר ממתנחלים שמגויסים לשירות מילואים, מקבלים מדים, ציוד ונשק צבאי ואמורים "לספק הגנה בחירום - מפעילות בתוך היישוב, ועד לביצוע פטרולים במרחב האבטחה החיצוני של היישוב ואף מארבים"⁶. בכל התנחלות בגדה המערבית מוצבת מחלקת הגמ"ר, כאשר רוב המשרתים בה הם תושבי אותה התנחלות. מי שמשרת ביחידות הגמ"ר מחויב ללבוש מדי צבא בזמן פעילות צבאית ואינו מורשה להשתמש במדים אלו כשאינו במסגרת צבאית.

כמו על כל חיילי הצבא בשטח הכבוש, גם על החיילים ביחידות ההגמ"ר חלה החובה לציית לדין ההומניטרי הבין-לאומי, הקובע כי עליהם להבטיח את הסדר ואת החיים הציבוריים בשטח הכבוש, להגן על האוכלוסייה הפלסטינית המקומית ולשמור על זכויותיה. חיילי הצבא רשאים להפעיל את סמכויותיהם רק לטובת השטח הכבוש ולמען הביטחון, תוך הפעלת שיקולים רלוונטיים בלבד - טובת התושבים המוגנים מזה והאינטרס הביטחוני מזה.⁷

באוקטובר 2023, כוחות צבא סדירים רבים הופנו מהגדה המערבית לרצועת עזה וגדודי ההגמ"ר גייסו לשורותיהם בהליך מהיר אלפי מתנחלים נוספים. בחודשים הראשונים למלחמה גדלו יחידות ההגמ"ר בשיעור של עד פי שישה ומנו כ-7,000 מתנחלים חמושים. השינוי בהרכב הצבא הישראלי בגדה המערבית הוביל לכך שחיילי ההגמ"ר החלו לבצע גם משימות יזומות, סוירים רכובים, מחסומים ו"פעילויות התקפיות בלב הכפרים בגזרה"⁸.

מתנחלים המשרתים כחיילי הגמ"ר הם חיילי מילואים לכל דבר ועניין, והפעולות של יחידות אלו נעשות במסגרת צבאית רשמית ואמורות להיות מוסדרות במסגרת החוק הצבאי. ואולם הגיוס המזורז וההמוני הרחבי באופן משמעותי תופעות חריגות ובעיות שכבר היו קיימות ביחידות אלו בעבר, והוביל להפרות חוק רבות ולפגיעה בפלסטינים תושבי הגדה המערבית.

הצבת החיילים-מתנחלים של יחידות ההגמ"ר באזורים הסמוכים להתנחלויות ולמאחזים שבהם הם מתגוררים יוצר ניגוד עניינים מובנה. פרויקט ההתנחלות הישראלית בגדה המערבית שואף להתרחב

6 אתר הצבא, "גדוד ההגנה המרחבית של חטיבת שומרון נבחר לגדוד המצטיין של איו"ש", 22.9.2020; אלעד הומינר, "ביהודה ושומרון מתכוננים לתרחיש קיצון: 'אנחנו מתרגלים את זה כל הזמן'", **כיפה**, 24.12.2023.

7 **התקנות הנלוות לאמנת האג בדבר דיני המלחמה ביבשה** (1907), תקנה 43; בג"ץ 393/82, **ג'מעית אסכאן אלמעלמן אלעתאוויה אלמחודזה אלמסאוליה נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית ואח'**, פסק דין, 28.12.1983; נזכר גם כי כלל ההתנחלויות והמאחזים הישראליים בגדה המערבית מנוגדים לחוק הבין-לאומי (**אמנת ז'נבה הרביעית** [1949], סע' 49).

8 הגר שיזף, "צה"ל גייס וחימש אלפי מתנחלים לגדודי הגנה על ההתנחלויות. העדויות על אלימות מטעם נערמות", **הארץ**, 5.1.2024; שילה פריד, "לוחמי ההגמ"ר יוכרו כמערך לוחם ויזכו להטבות המילואים", **מקור ראשון**, 9.1.2024; עוז ישראל שוורץ, "סמג"ד הגמ"ר יהודה: גזרת חברון אף פעם לא נרדמה", **סרוגים**, 2.5.2024; נויה בן גיגי, "לוחמי ההגמ"ר באודת איו"ש יוצאים להתרענונות ראשונה", **אתר הצבא**, 8.5.2024; הגר שיזף, "צה"ל חסם לפלסטינים ציר ראשי במרכז הגדה, בזמן שישראלים נעים בחופשיות", **הארץ**, 21.8.2025.

ולשגשג בין השאר באמצעות השתלטות על אדמות פלסטיניות. מכאן שהאינטרסים שמנחים כוח צבאי שמורכב כולו ממתנחלים מתנגשים עם חובת הצבא להגן על זכויות האוכלוסייה הפלסטינית.

חשוב לציין כי גם במצב השגרתי שבו חיילים "רגילים" אמורים לשמור על הסדר ועל החיים הציבוריים בגדה המערבית, הם יעשו זאת לרוב באופן מוטע - לטובת המתנחלים הישראלים ונגד הפלסטינים. הפיכה של תושבי ההתנחלויות לאוכפי החוק במקום שבו הם מצויים בקונפליקט מתמיד עם בני המקום הפלסטינים, יוצרת אינטרס אישי מובהק של המתנחל-חייל ויכולה לנבא כיצד יתנהלו האירועים.

בראיון לתוכנית הטלוויזיה "זמן אמת" בכאן 11, הסביר קצין בדרגת סגן-אלוף המשרת בפקוד מרכז את המעורבות של מתנחלים מיחידות ההגמ"ר בהקמת מאחזי-חוזה לא חוקיים:

הצבא מקצה לזה חיילי הגמ"ר, זה חיילים שגרים ברובם בחוות עצמן או ביישובים הסמוכים, שהם חיילי מילואים. [...] בכל חווה יש לפחות ארבעה-חמישה כאלה. [...] **זה לא נגמר רק בשמירה על החוות עצמן, החיכוך שזה מייצר במרחב גורם לא פעם לאובדן שליטה.** [...] הצבא מתעסק בידועין באירוע שהוא לא חוקי והוא לא תפקידו.⁹

חלק גדול מהחיילים בגדודי ההגמ"ר אינו מיומן ומאומן לפעילות מבצעית מול האוכלוסייה האזרחית הפלסטינית, וליחידות אלה אף גויסו מתנחלים בעלי עבר פלילי והיסטוריה של מעשי תקיפה ואלימות נגד פלסטינים. כך, זמינות המדים והנשק פתחה בפני כמות עצומה של מתנחלים, חלקם עם היסטוריה של עבריינות אידאולוגית, את האפשרות לפעול באופן בלתי חוקי ועם ציוד צבאי נגד פלסטינים, אם במהלך פעילות צבאית תוך חריגה מסמכות ואם כאשר הם אינם בתפקיד רשמי.

"הם עברו מבית לבית והרסו הכול"

בדצמבר 2023 השתתפו חיילי הגמ"ר בפלישה לכפר ח'לת א-דבע שבדרום הר חברון, לצד חיילי מילואים מיחידות אחרות. ג', תושב הכפר, סיפר ליש דין כי בהתחלה הגיעו חיילים ש"התנהגו יפה, עשו חיפוש והסתלקו. אבל אז הגיעו המתנחלים. הם היו רעולי פנים אבל זיהיתי אחד מהם, שהוא איש אלים במיוחד וידוע בכל האזור". המתנחלים-חיילים קיללו את תושבי הבית, איימו עליהם בנשק וערכו חיפוש אלים שבמהלכו "הפכו הכול, שברו פנסי תאורה, הרסו את קולטי השמש וחיבלו בצינור המים. [...] הם עברו מבית לבית והרסו הכול. את כל התושבים הם ריכזו במבנה אחד. את בן דודי הם לקחו לשירותים ושם היכו אותו". לאחר שהפולשים עזבו גילו התושבים כי המתנחלים חיבלו בצינור המים הראשי של הכפר וכי נגנבו להם גנרטור, כלי עבודה וכסף וזהב בשווי עשרות אלפי שקלים.¹⁰

9 זמן אמת, "בעלי הבית", עונה 9, פרק 10, כאן, 8.12.2025 (ההדגשות הוספו).

10 ג' ליש דין, דצמבר 2023; הגר שייף, "צה"ל גייס וחישם אלפי מתנחלים לגדודי הגנה על ההתנחלויות. העדויות על אלימות מטעמם נערמות", הארץ, 5.1.2024.

ח'לת א-דבע לאחר הפלישה של מתנחלים-חיילים לכפר, דצמבר 2023 (הצילום באדיבות תושבי הכפר)

הטשטוש המכוון בנראות ובתפקוד בין חיילים לאזרחים יצר קושי בזיהוי התוקפים. פלסטינים רבים דיווחו ליש דין כי זיהו שינוי בלבוש ובהתנהגות של לובשי מדים, אך מטבע הדברים לא יכלו להצביע על שייכותם ליחידה זו או אחרת. ואולם, מתגובת הצבא לחלק מהאירועים ניתן להבין שקיימת תופעה רחבה של מתנחלים שגויסו ליחידות הגמ"ר ופגעו באופן עברייני בפלסטינים, הן במסגרת משימה צבאית רשמית והן כשפעלו על דעת עצמם ובחוסר סמכות בחסות המדים והנשק.

כך למשל, בדצמבר 2023 מתנחל מיחידת הגמ"ר נכנס בלבוש מדים חלקי לקהילת רועים פלסטינית הסמוכה למאחז שבו הוא מתגורר בבקעת הירדן, בטענה שנגנב ממנו צאן. החייל-מתנחל ירה באמצעות נשקו הצבאי ואף נכנס לבתים של תושבי הקהילה.¹¹ באוגוסט 2024 חיילים מיחידת הגמ"ר מאזור ההתנחלות אפרת ירו למוות בחליל סאלם חלאוי, בן 40 מירושלים המזרחית, ופצעו שלושה אחרים באורח בינוני. ראש מועצת ואדי רחאל, סיפר לעיתון "הארץ" כי "האירוע החל כשהמתנחלים - שלא היו במדי צה"ל - נכנסו לכפר ותקפו מכוניות ובתי מגורים", וכי בהמשך "הם פתחו באש באופן חסר הבחנה". מקור במערכת הביטחון אמר ל"הארץ" כי "הימצאותם של חיילי ההגמ"ר במקום הייתה בניגוד לנהלים, מאחר שהם נמצאו מחוץ לגבולות הגזרה שלהם, ומבלי שהדרג הפיקודי הורה להם להגיע למקום התקרית".¹²

ב-25 בדצמבר 2025 בשעות הצהריים נכנס חייל הגמ"ר בשירות מילואים פעיל בלבוש אזרחי לתוך הכפר דיר ג'ריר ופתח בירי חי. מהירי נפגעו שני תושבים פלסטינים. שעה קלה אחר כך תועד אותו חייל רוכב על גבי טרקטורון ודורס פלסטיני שהתפלל בצד הדרך. תגובת הצבא קבעה כי "מדובר

11 הגר שיזף, "מתנחל המשרת במילואים ירה לעבר פלסטינים בטענה שגנבו ממנו צאן", **הארץ**, 1.12.2023.

12 הגר שיזף וליקו חורי, "תושב מזרח ירושלים נורה למוות ליד בית לחם; בצה"ל מעריכים שמדובר בחיילי מילואים מהאזור", **הארץ**, 27.8.2024.

בחייל מילואים, אשר ביצע ירי כשהוא לבוש בגדים אזרחיים, תוך חריגה חמורה מסמכויותיו.¹³ נשקו של החייל נלקח על ידי הצבא ושירותו הופסק, אך החייל לא נעצר.¹⁴ הצבא טען כי "האירוע הועבר לטיפול משטרת ישראל", המשטרה לעומת זאת טענה כי מדובר ב"חייל צה"ל בתפקיד - זה באחריות מצ"ח".¹⁵ רק שעות ארוכות לאחר האירוע המשטרה עצרה את החייל-מתנחל לחקירה וכבר למחרת בבוקר הוא שוחרר למעצר בית של חמישה ימים.¹⁶

החיילים והמתנחלים שהו בכפר למעלה מארבע שעות

במרץ 2025, כוח צבאי שכלל חיילים בשירות סדיר לצד חיילי הגמ"ר פשט על הכפר ג'ינבה בדרום הר חברון. לכוחות הפולשים הצטרפו גם מתנחלים ישראלים לבושים אזרחי. החיילים והמתנחלים שהו בכפר למעלה מארבע שעות - פרצו לבתים, השחיתו מזון וציוד והטילו אימה על התושבים. ע', תושב ג'ינבה בן 63, סיפר ליש דין כי "בשעה 08:30 יצאתי לשירותים שעומדים בחוץ. פתאום נתקלתי בשלושה מתנחלים רעולי פנים מחזיקים באלות, במוטות ברזל ובמכלי גז לפלל. המתנחל הקרוב התנפל עליי והכה אותי בראשי עם מוט ברזל. נפלת על הקרקע ואיבדתי את ההכרה".

ע' לאחר ניתוח לשיקום שבר בגולגולת שגרמו לו ישראלים בג'ינבה (הצילום באדיבות המשפחה)

ק' בנו של ע' הוסיף: "ראיתי שלושה מתנחלים תוקפים את אבי. ארבעה מתנחלים אחרים, כולם רעולי פנים, הגיעו אליי והרביצו לי עם מוטות ברזל. ראיתי שאחד המתנחלים מחזיק ביד אבן גדולה. הם התנפלו עליי, אחד המתנחלים תפס אותי והשני היכה אותי במוט. נפלתי על הקרקע והם המשיכו להכות אותי בכל חלקי הגוף. ראיתי שאחי הצעיר יוצא מהבית ואז

13 @idfonline, צבא ההגנה לישראל, X, 25.12.2025 (בשעה 18:50).

14 מתן גולן, "חייל מילואים חמוש תועד דורס עם טרקטורון פלסטיני שהתפלל בצד כביש בכפר במרכז הגדה", הארץ, 25.12.2025.

15 @Doron_Kadosh, דורון קדוש - הכתב הצבאי של גלי צה"ל, X, 25.12.2025 (בשעה 19:31).

16 חיים גולדיטש, "איש המילואים שחשוד בדריסת מתפלל פלסטיני שוחרר למעצר בית", כאן, 26.12.2025.

התנפלו גם עליו עוד ארבעה מתנחלים והיכו אותו. הגיעו עוד מתנחלים שפרצו אל תוך הבית ושברו כל מה שהם יכלו לשבור".¹⁷

את התקיפה נגד ע' ומשפחתו ביצעו מתנחלים שלא לבשו מדי צבא, ונגד אחד מהם, קטין, הוגש כתב אישום.¹⁸ באותן שעות נכחו בג'ינבה חיילי הגמ"ר שלקחו חלק באלימות, במקום למנוע אותה כפי שהם מחויבים. תחקיר של הצבא קבע כי חיילי ההגמ"ר השתתפו בפעולה בניגוד לנהלים, כי הכוח השחית ציוד שלא לצורך וערך חיפוש בבית הספר ללא סמכות. מפקד פיקוד מרכז הנחה על טיפול משמעותי לחיילים המעורבים בפעילות.¹⁹

כאמור, מדובר רק במקבץ קטן של מקרים וקיים קושי לאמוד את מספר האירועים הבלתי חוקיים שבהם היו מעורבים חיילי יחידות הגמ"ר - עם ובלי מדים - נגד פלסטינים בגדה המערבית. חיילי הגמ"ר כפופים לחוק הצבאי ובהתאם לכך, אכיפת החוק עליהם אמורה להתבצע על ידי המשטרה הצבאית החוקרת (מצ"ח) והפרקליטות הצבאית.

בתגובה לדיווחים על כך שמתנחלים שגויסו לגדודי הגמ"ר התנכלו לפלסטינים, ירו לעברם ועצרו אותם ללא כל סיבה טען דובר הצבא כי "לוחמי ההגנה המרחבית פעלו ללא הפסקה על מנת לספק את הביטחון במרחב ולסכל פיגועים. במקרים בהם חרגו הלוחמים שגויסו כאמור למילואים, ננקטו בעניינם צעדים פיקודיים לרבות סיום העסקתם במילואים".²⁰

ככל הידוע ליש דין, נגד אף אחד מהחיילים-מתנחלים ששירתו ביחידות הגמ"ר בגדה המערבית בשנתיים האחרונות לא הוגש כתב אישום בשל מעשים עברייניים נגד פלסטינים.

17 ע' ו-ק' ליש דין, אפריל 2025.

18 ת"פ 15134-4-25, מתנהל בבית המשפט לנוער בבאר שבע.

19 ניר חסון, "עדויות: עשרות חיילים ומתנחלים פשטו על כפר במסאפר יטא והשחיתו את בתיו", **הארץ**, 29.3.2025; אוריאל פיליפ, "יוצא דופן: הרמטכ"ל אייל זמיר ביקר בחברון לתחקר השחתת רכוש פלסטיני", **בחדרי חרדים**, 31.3.2025.

20 נורית יוחנן, "ירי באזורים חקלאיים ומעצרים ללא ידיעת צה"ל בשומרון", **כאן**, 5.6.2024.

רבש"צים וכיתות כוננות

כיתות הכוננות של ההתנחלויות ורכזי הביטחון השוטף הצבאי (רבש"ץ) העומדים בראשן מהווים זרוע נוספת של התפיסה הביטחונית של ישראל המכונה "הגנה מרחבית". לאחר כיבוש הגדה המערבית הוסדרו סמכויות הרבש"צים וכיתות הכוננות בהתנחלויות באמצעות שני צווים צבאיים - הצו בדבר הסדרת השמירה ביישובים והצו בדבר התגוננות אזרחית.²¹

רבש"צים הם אזרחים ישראלים, לרוב מתנחלים, האחראים על כל היבטי הביטחון בהתנחלות. הם עומדים בראש כיתת הכוננות של ההתנחלות, אחראים על האימון שלה וממונים על מסירת נשק צבאי לאזרחים, גם לכאלו שאינם חברים בכיתת הכוננות. הרבש"צים מקיימים קשר הדוק עם גורמי הביטחון באזור ההתנחלות, מתדרכים חיילים ומאבטחים המגיעים לשמירה ומספקים ציוד לחיילי ההגנה המרחבית במצבי כוננות ובתקופת לחימה. הצו בדבר הסדרת השמירה ביישובים מקנה לרבש"צים סמכויות נרחבות במרחבי השמירה שהוגדרו להם. בידי הרבש"צים ניתנו סמכויות המקבילות לאלו של שוטרים, הכוללות בין היתר רשות לביצוע עיכוב, חיפוש ומעצר, והם אף הוסמכו לעשות שימוש בכוח במסגרת מילוי תפקידם.²²

על אף הסמכויות הנרחבות שניתנו בידיהם, הצו הצבאי לא דורש מרבש"צים לשאת תג המזהה אותם בשמם, כפי ששוטרים מחויבים לשאת. עם זאת, הנחיות של פרקליטות המדינה משנת 2006 מחייבות את הרבש"צים ללבוש מדי זיהוי - וסטים וכובעים - הנושאים את הכיתוב "רבש"ץ".²³ רבש"צים אינם מורשים ללבוש מדי צבא, למעט כאשר הם מגויסים לשירות מילואים ופועלים במסגרתו.

מרחבי הסמכות והשמירה של הרבש"צים, שבהם הם מורשים לפעול ולהפעיל את סמכותם, הוגדרו תחילה כתחום השטח המוניציפלי של ההתנחלות שבה הם פועלים, אך החל משנת 2009 הם יכולים לכלול גם שטחים המצויים מחוץ לשטחי השיפוט של ההתנחלויות, למשל כאלו שעליהם נבנו מאחזים בלתי מורשים וכן אדמות פלסטיניות פרטיות.²⁴ ההרשאה שנותן המפקד הצבאי למתנחלים ישראלים להפעיל סמכויות שיטור ואכיפה על אדמות פלסטיניות פרטיות טומנת בחובה פוטנציאל לפגיעה קשה בזכויות האדם, בין השאר בזכות לחופש התנועה, בזכות לכבוד ובזכות לקניין.

על אף התחייבות המדינה בברג"ץ, שעוגנה בפסק דין של בית המשפט העליון, מפות של "מרחבי השמירה" של הרבש"צים בגדה המערבית אינן מפורסמות באופן נגיש, ובפרט עבור הציבור הפלסטיני.²⁵ היעדר הפרסום מוביל לכך שבעלי אדמות ותושבים פלסטינים אינם יודעים אם רבש"ץ

21 **צו בדבר הסדרת השמירה ביישובים (יהודה והשומרון) (מס' 432) תשל"א - 1971; צו בדבר התגוננות אזרחית (יהודה והשומרון) (מס' 1699), התשע"ב - 2012.**

22 **יש דין, המרחב הפרוע: העברת סמכויות שיטור וביטחון לרכזי ביטחון שוטף צבאיים (רבש"צים) בהתנחלויות ובמאחזים** (יוני 2014).

23 **שם.**

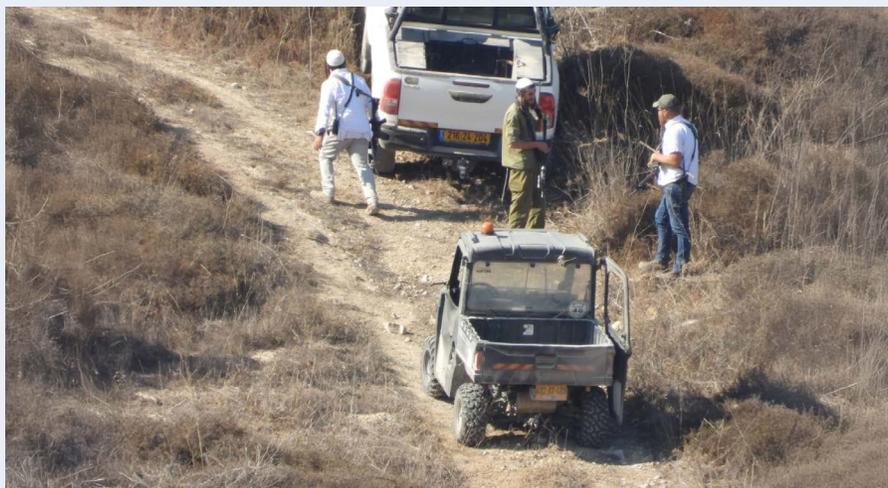
24 **צו בדבר הסדרת השמירה ביישובים (יהודה והשומרון) (מס' 432) תשל"א - 1971, סע' 3/1.**

25 בשנת 2016 ראש מועצת הכפר אל-ח'דר ויש דין עתרו לברג"ץ, בדרישה שהצבא יפרסם מראש כל כוונה לבצע שינוי בתחומי מרחבי השמירה של הרבש"צים בגדה המערבית וכי בית המשפט יורה על גריעת אדמות פלסטיניות פרטיות מתחומי מרחבי השמירה של הרבש"צים. לאחר דיון בבית המשפט, העותרים מחקו את העתירה בעקבות התחייבות של המדינה לפרסם מרחבי שמירה חדשים באינטרנט בתוך שבועיים מיום חתימתם (ברג"ץ 10130/16, **ראש מועצת הכפר אל-ח'דר ואח' נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית** [פסק דין מיום 3.6.2019]). הצווים מפורסמים כיום

שפועל נגדם בכוח או עוצר אותם מפעיל את סמכותו כדין או פועל באופן עצמאי וללא סמכות ובכך מבצע עבירה.

כך למשל, במהלך המסיק של שנת 2025 הצבא הטיל צווים הסוגרים לכניסת כל אדם - פלסטיני וישראלי - את אדמות הכפרים הפלסטיניים הנמצאות דרומית לכביש 60 מתחת להתנחלות יצהר. ב-1 בנובמבר 2025 הודיע המת"ק (מנהלת תיאום וקישור) למועצת הכפרים הפלסטיניים באזור שכם שבתיאום עם הצבא ניתן למסוק את הזיתים באזור זה, מחווארה ועד מאדמא, במסגרת "מנגנון התיאום".²⁶ חקלאים פלסטינים רבים ביקשו לנצל את יום התיאום ולצאת למסוק את הזיתים באדמותיהם הפרטיות. ואולם, שני אנשי ביטחון מההתנחלות יצהר ומתנחל במדים, כולם חמושים, הגיעו לאזור, גירשו באיומים את כל מי שניסה למסוק בצד הדרומי של הכביש ובנוסף פיזרו על הרצפה והשחיתו זיתים שכבר נאספו.²⁷

"אני מחליט, אין תיאום, לכו הביתה"

שני אנשי ביטחון מההתנחלות יצהר ומתנחל במדים, בורין, 1.11.2025 (הצילום באדיבות תושב בורין)

ב' הוא תושב בורין בעל חלקה הנטועה בעצי זית מדרום לכביש 60. הוא שמע מהמועצה המקומית שיש תיאום למסוק את הזיתים והגיע בבוקר ה-1 בנובמבר 2025 לאדמה שלו, עם בנו ופועל. ב' סיפר ליש דין: "אחרי חצי שעה בערך הגיעו לשטח ג'יפ צבאי וטרקטורון של הביטחון של יצהר, ועוד טנדר לבן עם מתנחל במדי צבא עם פאות וזקן. המתנחלים התחילו לגרש את החקלאים מהשטח, הצבא שעבר לידינו לא דיבר איתנו. איש הביטחון מההתנחלות

באתר הצבא בעברית בלבד ובאופן שקשה מאוד לאתר אותם, ראו: היועץ המשפטי לגדה המערבית, "מנשרים, צווים ומנויים", מס' 250, מאי 2019.

26 במסגרת "מנגנון התיאום" הצבא מונע מחקלאים פלסטינים להגיע לאדמותיהם הפרטיות הסמוכות להתנחלויות ולמאחזים הישראליים, ומאפשר להם גישה רק פעמיים בשנה - לצורך חריש האדמה באביב ולצורך מסיק העצים בסתיו. הצבא אמור לתאם ימים שבהם חיילים ילוו את הפלסטינים וישמרו עליהם מפני תקיפות של מתנחלים בעת ביצוע העבודות החקלאיות.

27 תיעוד מצולם של האירוע באתר יש דין.

יצהר, המוכר לנו בשם 'יעקב',²⁸ התקרב אלינו והתחיל לצרוח 'תצאו מפה תשאירו הכול ותסתלקו'. אמרתי לו בערבית שיש תיאום והוא ענה בצרורות: 'אני מחליט, אין תיאום, לכו הביתה'. כשראה אותנו לוקחים את היריעות, 'יעקב' שפך את הזיתים שהיו עליהן ורוקן גם שקית עם זיתים, אספנו את היריעות והסתלקנו מפרח. חזרנו הביתה. מהיום ההוא לא חזרנו לשטח. אני לא רוצה להגיש תלונה למשטרה הישראלית, כי הצבא ראה מה עושים לנו ולא עשה כלום. הייתי מפיק מהחלקה 400 קילו שמן כל שנה, עכשיו אפס וזה פוגע בכלכלת משפחתי".²⁹

המת"ק הפלסטיני וראש מועצת הכפר בורין לא קיבלו הודעה על ביטול התיאום לאותו היום, כך שככל הידוע ליש דין ביטול המסיק המתואם באותו היום נעשה באופן עצמאי על ידי אנשי הביטחון של ההתנחלות יצהר ובניגוד להנחיות מפורשות של הצבא. בכל מקרה, גירוש המוסקים הפלסטינים נעשה מחוץ ל"תחום השמירה" של הרבש"ץ וכיתת הכוננות של ההתנחלות יצהר כפי שהוא מוגדר בצו צבאי, והם חסרי סמכות באזור זה ואינם מורשים לפעול שם.³⁰

תחום הסמכות והשמירה סביב ההתנחלות יצהר מסומן בקו אדום; גירוש המוסקים נעשה באזור המסומן בחץ כחול

28 זהותו של האדם המציג עצמו כ"יעקב" ידועה ליש דין והתקבלו תלונות רבות בנוגע להתנהלותו.
 29 ב' ליש דין, נובמבר 2025.
 30 המפה מתוך אתר הצבא, ראו ה"ש 25. יש לציין כי מפה זו הינה משנת 2009, אולם במענה של המינהל האזרחי לפנייה של יש דין הובהר כי זוהי מפת השמירה העדכנית (קצין פניות ציבור ומומנה חופש המידע במינהל האזרחי ליש דין, 10.11.2025).

כיתות כוננות

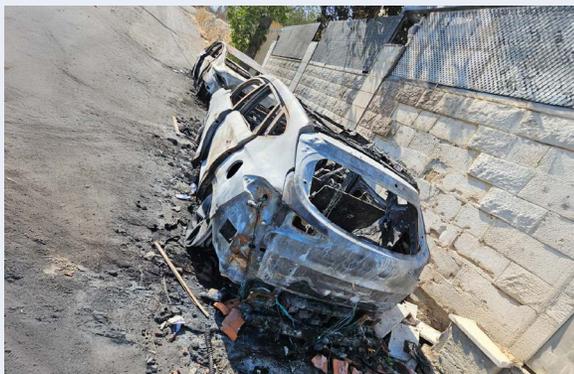
במצב שגרה חברי כיתות הכוננות הם אזרחים שהתנדבו לסייע בשמירה על ההתנחלות שבה הם מתגוררים. אזרחים אלה אינם מורשים ללבוש מדי צבא. עם פרוץ המלחמה באוקטובר 2023 גויסו מרבית חברי כיתות הכוננות לשירות מילואים פעיל. במסגרת זו המתנחלים קיבלו גמול כספי על תפקידם והיו רשאים ללבוש מדי צבא. ביוני 2024 החל הצבא לצמצם את מספר החברים בכיתות הכוננות שנמצאים בשירות צבאי.³²

הפקודה הצבאית המסדירה את פועלן של כיתות הכוננות מסווגת, ולא ניתן לקבל מידע על דרך הקבלה אליהן ועל אופן ההכשרה והסמכויות הניתנות לחבריהן. כמו כן, הצבא מונע מהציבור לבחון נתונים על תקני כוח האדם של כיתות הכוננות ועל הנשק, התחמושת והציוד שמשמשים את חבריה.³³ יש לציין כי ישנם מתנחלים שהינם חלק מכיתות הכוננות בהתנחלות שבה הם גרים ובמקביל משרתים גם ביחידת הגמ"ר.

"המתנחלים התפזרו בכל השכונה. הצבא הגיע כעבור שעה"

ב-15 באוגוסט 2024 נכנסו כמאה מתנחלים רעולי פנים לכפר ג'ית. הם ירו, הציתו בתי מגורים ומכוניות, יידו אבנים והשליכו בקבוקי תבערה. רשיד סדה, תושב הכפר בן 22, נהרג מירי במהלך האירוע.

מ', בן 21 מג'ית, סיפר ליש דין: "היו המון מתנחלים, קשה לי להגיד כמה. כולם היו רעולי פנים. ראיתי מתנחל אחד חמוש ברובה ארוך מסתובב בין העצים ליד הבית של דודה שלי. לא ראיתי חיילים. כשירד החושך שמעתי שתי יריות, אחת מהן פגעה בחזה שלי ונפלתי. אושפזתי בטיפול נמרץ ושוחררתי כעבור שבוע, למזלי הכדור נכנס מהחזה ויצא מהגב". א', תושב הכפר בן 55 סיפר: "נמלטנו והסתגרנו בבית. ראינו את הרכבים שלנו עולים באש ומתנחלים מיידיים אבנים על הבית שלנו ועל בתים שכנים. במקביל שמעתי קולות ירי. האירוע נמשך, המתנחלים התפזרו בכל השכונה. הצבא הגיע כעבור שעה".³⁴

המכוניות השרופות של בני משפחתו של א', ג'ית, אוגוסט 2024 (צילום: יש דין)

32 אתר הצבא, "הוחלט על צמצום החברים בכיתות הכוננות בשירות מילואים פעיל", 24.6.2024.

33 מרכז המחקר והמידע של הכנסת, "מידע על כיתות כוננות", 24.6.2024.

34 מ' ו-א' ליש דין, אוגוסט 2024.

מפקד פיקוד מרכז אבי בלוט הגדיר את הפלישה כ"אירוע טרור חמור ביותר של ישראלים שיצאו לפגוע באופן מכוון בתושבי הכפר ג'ית". באופן חריג הצבא ערך תחקיר בעקבות פרעות המתנחלים, שממנו עלה כי מספר חברים בכיתת הכוננות של המאחז חוות גלעד "שלא היו בשירות מילואים פעיל, הגיעו ללא אישור לנקודה, לבושים במדים ופעלו בניגוד לתחום הסמכות המוגדר לחברי כיתת הכוננות".³⁵

הפיקוח הלוקה בחסר על כיתות הכוננות עולה גם מפרסומים על חימוש עצמאי שלהן. המועצה האזורית שומרון למשל, חילקה לחברי כיתות הכוננות שבשטח המועצה עשרות רובי צלפים שנרכשו בעלות של קרוב למיליון שקל. לא ידוע אם הצבא לקח חלק בהכשרה של המתנחלים שחומשו בנשקים הקטלניים ובהסדרת השימוש בהם. יוסי דגן, ראש המועצה, לא הסתיר את המטרה המרכזית של רכישת הנשק - הרחבת ההתנחלויות: "יש לנו משימה אחת - לנצח עם הנשק, ויחד עם צה"ל, עם מערכת הביטחון וכיתות הכוננות. ויש לנו משימה נוספת - לבנות יותר את הארץ שלנו, כי זה הניצחון הגדול".³⁶ נוסף על כך, המועצה רכשה למתנחלים אפודים, קסדות, אמצעי לראיית לילה ורחפנים.³⁷

ב-4 בנובמבר 2025 פלסטינים מהכפר קראוות בני חסן ופעילים ישראלים הגיעו למסוק באדמות הכפר שאינן דורשות תיאום מהצבא. במהלך המסיק ריחף מעל ראשי המוסקים באופן מאיים ומסוכן רחפן שמשמש את מערך האבטחה של כיתת הכוננות של ההתנחלות רבבה. בשלב מסוים הרחפן פגע בידה של אחת הפעילות הישראליות ופצע אותה.

הרחפן של כיתת הכוננות מאיים ופוגע במוסקים, קראוות בני חסן, 4.11.2025 (צילום: Eyal Warshavsky)

35 אתר הצבא, "סיכום תחקיר הפרעות בכפר ג'ית בשומרון", 28.8.2024.

36 ערוץ 7, "לראשונה בישראל: כיתות הכוננות בשומרון קיבלו רובי קלעים", 11.5.2025.

37 ערוץ 7, "מועצת שומרון חילקה רחפנים תרמיים לכל היישובים: 'לקח מרכזי מ-7 באוקטובר'", 11.11.2025.

שני מתנחלים מכיתת הכוננות של ההתנחלות הגיעו למקום כדי לאסוף את הרחפן. שניהם היו חמושים ברובים, אחד לבש מדים ונעליים אזרחיות והשני היה עם מכנסי צבא וחולצה אזרחית. כשנשאלו לזהותם ענו "צה"ל". שני המתנחלים חברי כיתת הכוננות כיוונו את נשקם לעבר המוסקים, אחד מהם דרך את נשקו וירה באוויר מעל ראשי המוסקים (ראו תמונת שער).

הצבא טען בתחילה כי המוסקים הפילו את הרחפן באמצעות אבנים, אך כיוון שהאירוע תועד הוא חזר בו מאוחר יותר. כשבוע לאחר התקרית הודיע הצבא כי חבר בכיתת הכוננות של ההתנחלות רבבה הודח משירות מילואים.³⁸

"אם תבואו לכאן שוב אהרוג אתכם"

פ' הוא רועה צאן המתגורר בח'רבת שוויכה שבדרום הר חברון. ב-1 בפברואר 2024 הוא יצא עם בנו לרעות בשטח הקרוב לביתם. "אחרי כשעה הופיע מעלינו רחפן" סיפר פ' ליש דין, "הרחפנים האלה מאוד מפחידים את הכבשים והעדר מתפזר בבהלה בשטח". כמה דקות אחר כך הגיעו למקום שישה מתנחלים חמושים ולבושים במדי צבא. פ' זיהה אחד מהם כמתנחל המתגורר במאחז-חוזה שהוקם בסמוך, בו נתקל באירועים קודמים. "הם תפסו ואזקו את ידינו מאחורי הגב, היכו אותנו בקתות הרובים וחספו מאיתנו את הטלפונים. הם הידקו את האזיקים עד שהבשר נחתך וירד דם". "אמרתי להם שאני רועה את העדר שלי בחלקה ששייכת לי" הוסיף פ', "המתנחל, שאותו אני מכיר היטב, ענה: 'אם תבואו לכאן שוב אהרוג אתכם'".

המתנחלים במדים עזבו את המקום והותירו את פ' ובנו פצועים ואזוקים.³⁹

ניגוד עניינים מובנה

הרבש"צים בגדה המערבית, הנעזרים בכיתות הכוננות שתחת אחריותם, הם אזרחים המצוידים בנשק צבאי ומוסמכים לבצע פעולות שיטור בתחום שהוגדר להם ואף לעשות שימוש בכוח. ברמה המבצעית והמקצועית הרבש"צים כפופים למפקד הצבאי, אולם משרד הביטחון הוא שמממן את הפעלתם והם מועסקים ישירות על ידי רשויות מקומיות ואזוריות של ההתנחלויות בגדה המערבית, אשר לרוב בהן הם גם מתגוררים.

ריבוי הגופים שתחתם פועלים הרבש"צים וכיתות הכוננות מייצר ניגוד עניינים מובנה. כשלוחים של הצבא, מחובתם של אזרחים חמושים אלו להגן על הפלסטינים ועל רכושם, להימנע מפגיעה בהם ולשמור עליהם מפני אחרים המבקשים להרע להם - כפי שמתחייב במסגרת דיני הכיבוש. אולם בדומה לחיילים בגדודי הגמ"ר, הרבש"צים וחברי כיתות הכוננות הם מתנחלים שהינם חלק מקבוצה השואפת להרחיב את ההתבססות היהודית בגדה המערבית תוך השתלטות על אדמות פלסטיניות. כך, האינטרסים הטריטוריאליים של ההתנחלויות מתנגשים עם תפקידם של חברי כיתות הכוננות והעומד בראשן כמייצגי החוק.

38 מתן גולן, "מתנחלים תקפו באמצעות רחפן פלסטינים ופעילים ישראלים במסיק בגדה", **הארץ**, 4.11.2025; מתן גולן, "צה"ל הדיח איש מילואים שירה באוויר לעבר פלסטינים ופעילים ישראלים בגדה", **הארץ**, 10.11.2025.

39 פ' ליש דין, פברואר 2024.

ניגוד עניינים זה בא לידי ביטוי למשל בשיקול הדעת הרחב שניתן לרבש"צים להגדיר מהי סכנה ביטחונית. בתוך תחום הסמכות והשמירה שלו, החוק מאפשר לרבש"ץ - כלומר למתנחל חמוש - להיכנס לשטח פרטי של פלסטיני ללא הסכמתו, לערוך חיפוש על גופו וברכשו, ואף לעצור אותו תוך שימוש בכוח. סמכות כבדת משקל זו מרתיעה ומאיימת על חופש התנועה של תושבים פלסטינים לאדמותיהם הפרטיות שבסמוך אליהן נבנו התנחלויות או מאחזים.

מתן סמכויות של אכיפת חוק ושימוש בכוח נגד פלסטינים לאזרחים חמושים המשתייכים לקבוצת האינטרס המתנחלית, הופכת את המושג שלטון החוק בגדה המערבית על פניו וחורגת באופן קיצוני מן הסבירות המוקנית בד"ן הבין-לאומי לרשויות אכיפת החוק בשטח הכבוש.

זאת ועוד, היעדר פיקוח ממשי על הרבש"צים מוביל לכך שפעמים רבות הם חברי כיתות הכוננות חורגים מהסמכויות שהוקנו להם בתוך מרחבי השמירה, או חורגים ממרחבי השמירה שהוגדרו להם, ופועלים בשטחים נרחבים בהרבה. חריגות אלו, שעלולות להיות מלוות בפעולות פליליות, אינן נאכפות על ידי הרשויות הישראליות ומרחיבות את מעגל ההרתעה מול התושבים הפלסטינים והפגיעה בהם.

"אמרתי לו שזה שטח B ושאינו שום סמכות לעצור אותי"

ש', תושב מאדמא בן 57, יצא ב-12 בפברואר 2024 עם המחפר שלו כדי לסלול שביל עפר בין בתי הכפר. בשעות הצוהריים הגיע רכב הביטחון של ההתנחלות יצהר, ואיש ביטחון מההתנחלות - שאותו ש' מכיר מאירועים קודמים - מלווה בשלושה מתנחלים במדים ירדו ממנו. ש' סיפר כי "זיהיתי שהם מתנחלים כי הם היו בלי קסדות אלא רק עם כיפות ופאות. הם היו חמושים בנשק". איש הביטחון ניגש אל ש' ואיים עליו שיפסיק לעבוד, "הוא אמר שזאת אזהרה אחרונה ושבעם הבאה הוא יחרים לי את המחפר ויעצור אותי. אמרתי לו שזה שטח B ושאינו שום סמכות לעצור אותי".

כשניסה ש' להסתובב עם המחפר ולשוב על עקבותיו, המתנחלים במדים "הקיפו אותי וצרחו עליי. פתאום שמעתי יריות. הירי הגיע מאחד מלובשי המדים, בחור גדול, חובש כיפה עם זקן שחור ופאות ארוכות. איש הביטחון זרק אבנים לעברי". ש' לא נפגע באירוע אך שמשות המחפר נשברו והתנפצו.

יש דין סייע לש' להגיש תלונה על תקיפתו בידי איש הביטחון וכיתת הכוננות. הפרקליטות הצבאית החליטה שלא לפתוח בחקירה פלילית, וקבעה כי "חשד לעבירה שלא נעשתה אגב או בזיקה לשירות הצבאי או למשימה הצבאית, יטופל על ידי גורמי האכיפה האזרחיים, גם אם החשוד לבש מדים בעת העבירה הלכאורית"⁴⁰.

במקרים רבים גם חיילים עוזרים לרבש"צים ומגבים אותם באופן שמייצר מכפיל כוח לפעולות האלימות של הרבש"צים. אף שהרבש"צים חייבים לפעול על פי הנחיות הצבא, פעמים רבות המצב הפוך והחיילים המגיעים לאירועים שבהם רבש"צים פוגעים בפלסטינים חשים כפיפות וחובת ציות לרבש"צים המבוגרים והמנוסים מהם, ופועלים בהתאם להנחיותיהם. באופן זה, גם החיילים אינם ממלאים את חובות הצבא על פי החוק הבין-לאומי להגן על האוכלוסייה הפלסטינית.

40 ש' ליש דין, פברואר 2024; הפרקליטות הצבאית ליש דין, 6.8.2024.

מכאן החלה מסכת של התעללויות על ידי חיילים שנמשכה כל הלילה. מ' ואחיו הובלו ברכב למחנה צבאי בסוסיא. במשך כל הנסיעה "לא הפסיקו לקלל אותנו ולהרביץ לנו עם המרפקים והידיים". משם הם הובלו לבסיס אחר ליד ההתנחלות קריית ארבע ואז שוב לסוסיא, "הרביצו לנו שוב ושוב" שיחזר מ'. בסוסיא חיילים נעלו אותם בקרוואן כאשר "כל רבע שעה בערך נכנסו חיילים להרביץ לי. ככה עד שמונה בבוקר, מרביצים לי בכל הגוף".

אחרי לילה שלם של התעללויות הובל מ' לתחנת המשטרה בהתנחלות קריית ארבע. מספר דקות של שיחה עם חוקר הספיקו למשטרה כדי לשחרר את מ' ללא תנאי והוא נסע לבית חולים לקבלת טיפול בפציעות שגרמו לו לובשי המדים.⁴¹ מ' הגיש תלונה על מסכת ההתעללויות שעבר על ידי הרבש"ץ, כיתת הכוננות והחיילים. נכון לדצמבר 2025 התלונה, שהוגשה הן למשטרה והן לפרקליטות הצבאית, עדיין נחקרת.

מתנחלים במדים

גיוס של אלפי מתנחלים וצידום בנשק ובמדים, הוביל כאמור לאירועים אלימים רבים נגד פלסטינים מצד חיילים מגדודי הגמ"ר וחברי כיתות כוננות, שהשתמשו בכוח שקיבלו מהמדינה תוך חריגה מסמכות או מחוץ לתחום שהוגדר להם. נוסף על כך, תופעת המתנחלים במדים בגדה המערבית התרחבה מאוד וכוללת גם אירועים בהם אזרחים ישראלים שאינם בתפקיד רשמי משתמשים בנשק ובמדים צבאיים ללא סמכות ובניגוד לחוק. מאז תחילת המלחמה התרחשו אין-ספור אירועי אלימות נגד פלסטינים שבהם היו מעורבים מתנחלים שלבשו מדי צבא מלאים או חלקי לבוש צבאי.

החוק הישראלי והחוק הצבאי אוסרים על לבישת מדי צבא או משטרה או חלקי מדים למי שאינו מורשה לכך.⁴² כאשר מתנחלים לובשים מדי צבא הם מערפלים במכוון את ההבחנה בין אזרחים לחיילים, בפעולה שהינה חלק מהדפוס העברייני. הלבוש הצבאי, שמזהה את המתנחלים כחלק מכוחות הביטחון, משמש אותם לשתי מטרות מרכזיות: מול הצבא - המדים מסמנים שהמתנחל הוא ישראלי ומגנים עליו מפני פגיעה של חיילים; ומול הפלסטינים - המדים מייצרים מראית עין שהמתנחל הוא חלק משלטון החוק ויש להישמע להוראותיו.

מתנחלים אשר לובשים מדי צבא באופן עצמאי שלא במסגרת תפקיד צבאי רשמי אינם ממונים על החוק והסדר הציבורי, והאינטרס הטריטוריאלי ההתנחלותי הוא היחיד שמנחה אותם. כך נוצרו בגדה המערבית קבוצות חמושות מאורגנות, מיליציות אזרחיות, המתחזות לחיילים באמצעות לבישת מדים זיהים או דומים לאלו של הצבא הישראלי במטרה לזכות בהגנה, לגיטימיות וסמכות.

קשה להעריך כמה מקרים של אלימות מתנחלים נעשו תוך לבישת מדי צבא, זאת בשל הטשטוש המכוון בין מתנחלים לחיילים שמקשה על זיהוי ודאי של התוקפים. אולם מהדוגמאות שיובאו להלן ניתן לזהות דפוסים של פעילות עבריינית של אזרחים ישראלים נגד פלסטינים בגדה המערבית המתרחשת בחסות מדי צבא.

"החליף את בגדיו למדי צבא, על אף שלא היה בשירות מילואים במועד זה ונטל עמו רובה"

ב-29 באוקטובר 2024 יצאו בני משפחתו של נ' מהכפר אמאיתין למסוק זיתים בחלקת האדמה הפרטית של המשפחה. המסיק התאפשר רק לאחר תיאום של הצבא לעבודה באדמות באותו יום. שלושה מתנחלים מהמאחז חוות גלעד הבחינו במשפחה הפלסטינית המוסקת והחליטו לגרש את בני המשפחה מאדמתם.

בכתב אישום נדיר שהגישה פרקליטות מחוז מרכז בעקבות האירוע צוין כי אחד המתנחלים חזר לביתו "החליף את בגדיו למדי צבא, על אף שלא היה בשירות מילואים במועד זה ונטל עמו רובה". המתנחל יצא לאדמת המשפחה הפלסטינית כשהוא לבוש מדים, ירה 18 קליעים, פצע שניים מהמוסקים הפלסטינים וחדל רק לאחר שכל בני המשפחה נמלטו מהאדמות שלהם.⁴³

42 ראו ה"ש 5.

43 ת"פ 15026-02-25, מדינת ישראל נ' שמואל זעפרן, נכון לדצמבר 2025 התיק עדיין מתנהל בבית המשפט המחוזי.

נ' סיפר ליש דין: "יצאו שלושה גברים, אחד במדים ושניים באזרחי וירו באוויר. אני הלכתי לכיוון המתנחלים ואמרתי להם בעברית שנלך משם. ה'חייל' ירה באוויר ואני הסתובבתי כדי לחזור למשפחה. אז הרגשתי בפציעה ונפלתי. שמעתי הרבה יריות. לא הצלחתי לקום בעצמי. נגעתי ברגל מתחת לברך והרגשתי הרבה דם. צרחתי לעזרה. אושפזתי בבית חולים לשישה ימים ועברתי שני ניתוחים. אני כרגע שוכב במיטה בבית".⁴⁴

שוד מזוין של מכונית

ב-10 בספטמבר 2024 בשעות הבוקר, נסע ס' במכוניתו במרכז הכפר דיר דובואן. ס' סיפר ליש דין: "טנדר אפור עצר וחסם לי את הכביש. בטנדר היו חמישה מתנחלים עם כיפות וציציות. מהטנדר ירדו כמה מתנחלים, אחד לבוש מדים ועם נשק, האחרים עם מקלות. המתנחל עם המדים והרובה התקרב למכונית שלי, כיוון את הנשק אל הראש שלי ואמר לי לצאת מהמכונית. הייתי בהלם ולא הספקתי להוציא את המפתח. כשיצאתי, הוא איים עלי בנשק, נכנס לרכב שלי ונסע לכיוון מזרח ואחריו נסע הטנדר עם שאר המתנחלים".⁴⁵

תיעוד האירוע ממצלמות אבטחה, דיר דובואן, 10.9.2024 (באדיבות מועצת הכפר)
[לחצו לצפייה בסרטון המתעד את השוד המזוין שביצע מתנחל במדים](#)

44 נ' ליש דין, נובמבר 2024.
 45 ס' ליש דין, ספטמבר 2024.

י' התקשר לקצין התיאום במינהל האזרחי וסיפר לו על נוכחות ארבעת החמושים בחלקה שלו. הקצין השיב מידי: "הם לא חיילים אלא מתנחלים". י' התקשר גם למשטרה בזמן שהמחפר של המתנחלים המשיך להרוס את החלקה. לאחר זמן הופיעו בשטח ארבעה חיילים והמתנחלים במדים ברחו מהמקום.⁴⁸

"הם הוציאו אותי מהרכב, היכו אותי ובעטו בי בראש ובגוף"

א' מהכפר ג'ת יצא ב-12 באוקטובר 2024 לחלקת האדמה שלו. הוא סיפר ליש דין: "כשהתחלתי להעמיס ציוד ברכב, הבחנתי שהחקלאים שעבדו בסמוך החלו לברוח לכיוון השכונה. רדפו אחריהם שלושה מתנחלים במדי צבא ונעלי ספורט ושלושה מתנחלים בלבוש אזרחי, כולם חמושים. [...] שלושת המתנחלים במדים הגיעו עד אליי. הם הוציאו אותי מהרכב, היכו אותי ובעטו בי בראש ובגוף. אחר כך אזקו את ידי וגררו אותי לעבר בית בנוי למחצה. בדרך לשם עמד חייל אמיתי שחילץ אותי מידי המתנחלים ונעמד לידי כדי להגן עליי. החייל אמר 'התוקפים אינם חיילים אלא מתנחלים במדים'".⁴⁹

מעצר שווא, אלימות וחקירה ללא סמכות

ב', רועה צאן בן 32 מהכפר ת'ולת', יצא עם אחיו ב-9 בינואר 2024 לרעות את עדר הצאן של המשפחה. בסביבות הצהריים הגיעו לכיוונם שלושה לובשי מדים חמושים, אחד מהם נעל נעלי ספורט. השלושה לקחו מהאחים את תעודות הזהות והטלפונים שלהם, והחייל-מתנחל בנעלי הספורט "אזק אותנו בידיים וכיסה לנו את העיניים". ב' ואחיו הובלו לכיוון ההתנחלות מעלה שומרון כשבניתיים העדר שלהם התרחק והתפזר.

"בהתנחלות העלו אותנו לרכב", סיפר ב', "הסיעו אותנו אזוקים ומכוסי עיניים, לא יודע לאן. באיזשהו מקום הורידו אותנו והכניסו לנו מכות. הרבה מכות, בעיקר בין הרגליים, בביצים. אחד מהם תחקר אותנו בקללות ובצרחות. המכות נמשכו תוך כדי התחקור".

לאחר כחמש שעות "החיילים" לקחו אותנו וזרקו אותנו איפשהו בין עצי ברוש. הורידו לנו את האזיקים וכיסוי העיניים והחזירו לנו את התעודות והטלפונים".

למחרת הלך ב' עם בן דודו לחפש את עדר הצאן. הם זיהו את העיזים שלהם בדיר בתוך ההתנחלות קרני שומרון. בסופו של אותו יום, באמצעות מתנחל שהרועים הכירו, הוחזרו להם 172 עיזים מתוך 200 שהיו שייכות להם.⁵⁰

48 י' ליש דין, פברואר 2024.

49 א' ליש דין, דצמבר 2023.

50 ב' ליש דין, ינואר 2024.

התחזות לחייל בניסיון להעלים ראיות

ב-24 באוקטובר 2025 לפנות בוקר שמע ס', איש עסקים מהכפר דיר דובואן, פיצוץ מתחת לביתו. הוא הביט מהחלון וראה ארבעה רעולי פנים ושלוש מכוניות עולות באש. לאחר שהמציתים ברחו ס' זיהה על חומת הבית כתובת נאצה בעברית: "נקמה" וציוור של מגן דוד. ס' דיווח מייד לרשויות על ההצתה.

"בשעה 06:30 בבוקר הגיע חייל", סיפר ס' ליש דין, "הוא הגיע ברגל מכיוון המאחזים. החייל היה במדים ועם נשק אך הגיע לבד. הוא דרש את הסרטונים של צילומי האבטחה סביב הבית. חשדתי בו כי הוא היה לבד ולא נתתי לו את הצילומים. הוא עזב וחזר ברגל לכיוון המאחזים".

בשעה 10:00 הגיעה המשטרה הישראלית יחד עם כוח צבאי. הם גבו עדות מס' וביקשו את צילומי האבטחה.⁵¹

הצתת כלי רכב, דיר דובואן, 24.10.2025 (הצילום באדיבות המשפחה)

"חזרנו כולנו בתחושה שמזל שלא הרגו אותנו"

ו', תושב הכפר עקרה יצא ב-22 בנובמבר 2023 עם בני משפחתו למסוק זיתים באדמות המשפחה. לאחר מספר שעות חיילים הודיעו להם כי מדובר בשטח צבאי סגור. חמשת ילדי המשפחה נכנסו למכונית והחלו לנסוע בחזרה לביתם, ואילו ו' ואשתו הלכו ברגל. בדרך הופיע מולם כלי רכב בעל לוחית זיהוי ישראלית ובו שלושה רעולי פנים במדי צבא.

ו' סיפר ליש דין: "הם מנעו מהרכב שלנו להמשיך הביתה. תחת איום בנשק הורידו את הילדים מהרכב והרביצו להם באלות, אשתי ואני ראינו גם איך שוברים להם את הטלפונים. הם קרעו את שקי הזיתים שהיו במכונית, שפכו את הזיתים על הכביש ומחצו אותם בדריסה וציוו על הילדים ללכת ברגל הביתה. חזרנו כולנו בתחושה שמזל שלא הרגו אותנו. מאז לא חזרנו לאדמה ולא מסקנו אפילו זית אחד".⁵²

51 ס' ליש דין, נובמבר 2025.

52 ו' ליש דין, נובמבר 2023.

מדיניות של אי-אכיפה

התמיכה של מדינת ישראל במתנחלים במדים אינה מתבטאת רק בחימושם ובשיתוף פעולה של הצבא איתם, אלא גם במדיניות של רשויות אכיפת החוק כלפיהם.

הנתונים שיש דין אסף במשך למעלה משני עשורים מעידים כי רובן המוחלט של התלונות שמגישים פלסטינים נגד ישראלים שפגעו בהם - אזרחים וחיילים - נסגרות ללא הגשת כתבי אישום.⁵³ יתר על כן, נפגעי עבירה פלסטינים רבים מוותרים מלכתחילה על זכותם להגיש תלונה נגד ישראלים. הסיבות לאי הגשת תלונות הן רבות, בין השאר אפשר למנות את החשש שתלונה תוביל לנקמה ולפגיעה נוספת, את חוסר האמון ברשויות החוק הישראליות שהן חלק ממנגנון הכיבוש, ואת דרך הייסורים שמעבירה המערכת הישראלית את נפגעי העבירה הפלסטינים עד שמתאפשרת הגשת תלונה.⁵⁴

במקרים של תלונה נגד לובשי מדים נדמה שרשויות אכיפת החוק הישראליות מנסות אף יותר לחמוק מאחריותן לחקור את האירועים. כאשר ישראלי שלובש מדי צבא פוגע בפלסטיני, נפגע העבירה אינו יכול לדעת אם מדובר בחייל רגיל, מתנחל מיחידת הגמ"ר או חבר כיתת כוננות של התנחלות; ודאי שהוא לא יכול לדעת אם מדובר בחייל בתפקיד או באזרח המתחזה לחייל. לכן, פלסטיני שהחליט להגיש תלונה נגד לובש מדים שפגע בו פונה לפרקליטות הצבאית, בדרישה שהמשטרה הצבאית תחקור את המעשים. ואולם הניסיון של יש דין מראה שבמקרים רבים שבהם הוגשו תלונות על פגיעה בידי מתנחלים לובשי מדים רשויות האכיפה התנערו מחובתן לחקור, עד כי נדמה שמדובר במדיניות מכוונת.

"לא נערכה פעילות צבאית במקום"

מ' הוא תושב מאדמא. ב-11 בנובמבר 2023 בשעות הבוקר הוא יצא עם משפחתו למסוק את עצי הזית בחלקה הפרטית של המשפחה, הצמודה לבתי הכפר. בסביבות השעה 10:00 הגיע למקום טנדר לבן וירדו ממנו שלושה חמושים לבושים מדי צבא.

מ' ביקש מבני משפחתו לעזוב את המקום, והוא ואחיו אספו את ציוד המסיק והתרחקו לחצר הבית הסמוך ביותר לחלקה. מ' סיפר ליש דין: "שלושת החיילים רדפו אחרינו והגיעו עד לחצר הבית. מבלי לומר דבר, לקחו לי ולאחי את הטלפונים ותעודות הזהות וכעבור זמן קצר החזירו אותם. אחד מהשלושה כיוון עלינו את הרובה, והשניים האחרים לקחו את מנערת הזיתים והסוללה, ועלו לכיוון הטנדר". שווי הציוד שנגנב כ-2,600 שקל.⁵⁵

53 יש דין, **אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית (אלימות מתנחלים), נתוני מעקב יש דין -2025-2005** (דצמבר 2025); יש דין, **משך הטיפול בתלונות על עבירות חיילים כלפי פלסטינים בגדה המערבית - נתוני 2016-2025** (דצמבר 2025).

54 התחנות של המשטרה הישראלית בגדה המערבית נמצאות בתוך התנחלויות ולכן פלסטינים מנועים מלהיכנס אליהן באופן חופשי. נפגעי עבירה שכבר מצליחים להגיע לתחנת המשטרה נאלצים להמתין פרקי זמן ארוכים כדי להגיש תלונה, בשל היעדר האפשרות לתאם מראש מועד ובגלל זמינות נמוכה של חוקרים דוברי ערבית.

55 מ' ליש דין, נובמבר 2023.

לובשי המדים מאיימים בנשק וגונבים את ציוד המסיק, מאדמא, 11.11.2023 (הצילום באדיבות המשפחה)

בדצמבר 2023 שלח יש דין בשם משפחתו של מ' תלונה לפרקליט לעניינים מבצעיים בפרקליטות

הצבאית, בדרישה לפתוח בחקירה נגד שלושת לובשי המדים בשל חשד לעבירה של גניבה ועבירה של חריגה מסמכות לפי חוק השיפוט הצבאי. ארבעה חודשים אחר כך השיבו מהפרקליטות הצבאית כי לאחר בדיקה "עלה שלא נערכה פעילות צבאית במקום" ולכן יש להפנות את התלונה "לטיפול משטרת ישראל".⁵⁶

יומיים אחר כך השיב יש דין לפרקליטות הצבאית וצייר בתגובתו תיעוד מצולם של האירוע, שבו רואים בבירור חיילים לובשי מדים המאיימים בנשק על מ' ומשפחתו וגונבים את מנערת הזיתים החשמלית. יש דין הוסיף כי "העובדה שאין כל תיעוד ברשומותיכם לפעילות צבאית באזור זה אינה אומרת שלא בוצעה כל עבירה על ידי חיילים, ויתרה מזאת, היעדר תיעוד ברשומותיכם לפעילות צבאית במקום ובזמן המתוארים דווקא עשוי להצביע על כך שאותם חיילים פעלו בחוסר סמכות, מה שמוסיף עבירות נוספות על גבי עבירת הגניבה". יש דין דרש לפתוח בחקירת מצ"ח נגד החיילים הנראים בתיעוד האירוע.⁵⁷

בתגובה לפנייה טען הפרקליט לעניינים מבצעיים כי חקירה וטיפול משפטי בתלונות נקבעים "בכל מקרה לפי נסיבותיו, ובראי שיקולים רבים ושונים, ובהם שאלת הזיקה של החשדות - האם בעלת אופי צבאי או אזרחי".⁵⁸ אף שלא חלקה על העובדה כי הפוגעים לבשו מדי צבא, הפרקליטות הצבאית הפנתה שוב את נפגע העבירה להגיש תלונה במשטרה.

4. ההחלטה לגבי הגורם המטפל (בשלב החקירה וההחלטה במישור המשפטי), מתקבלת בכל מקרה לפי נסיבותיו, ובראי שיקולים רבים ושונים, ובהם שאלת הזיקה של החשדות - האם בעלת אופי צבאי או אזרחי. בהתאם, ייתכן כי חשד לעבירה שלא נעשתה אגב או בזיקה לשירות הצבאי או למשימה הצבאית, יטופל על ידי גורמי האכיפה האזרחיים, גם אם החשוד לבש מדים בעת העבירה הלכאורית.

מתוך מכתב הפרקליט לעניינים מבצעיים ליש דין, 17.4.2024

56 הפרקליטות לעניינים מבצעיים ליש דין, 17.3.2024.

57 יש דין לפרקליטות לעניינים מבצעיים, 19.3.2024.

58 הפרקליט לעניינים מבצעיים ליש דין, 17.4.2024.

בספטמבר 2024, בעקבות מספר מקרים שבהם הפרקליטות הצבאית ענתה תשובה אחידה באשר לאירועים אלימים נגד פלסטינים שבהם היו מעורבים לובשי מדים, פנה יש דין ליועצת המשפטית לממשלה ולפרקליטה הצבאית הראשית. הפנייה כללה דרישה דחופה לקבלת הנחיה רשמית באשר לגורם שבסמכותו ומחובתו לחקור עבירות שמבצעים חיילים-מתנחלים כלפי פלסטינים.

יש דין צירף לפנייה דוגמאות של אירועים שבהם אזרחים ישראלים לובשי מדים פגעו בפלסטינים חפים מפשע ללא סיבה וללא סמכות, ואף שנפגעי העבירה הגישו תלונות לא נפתחה חקירה של אף גוף רשמי. עוד נטען כי המענה של הפרקליטות לעניינים מבצעיים זורע עמימות ובלבול באשר לגוף שאליו יש לפנות כאשר מבוצעת עבירה על ידי לובש מדים, כיוון שאדם מן השורה לא יכול לדעת אם העבירה היא "בעלת אופי צבאי או אזרחי" ואם לובש המדים שביצע כלפיו עבירה הוא תחת סמכות החקירה של הצבא או של המשטרה.

במכתב צוין כי מדיניות של אי-חקירה ואי העמדה לדין במקרים של עבירות פליליות נגד האוכלוסייה הפלסטינית המוגנת, כפי שעולה מהמענה האחיד שהועבר מטעם הפרקליט לעניינים מבצעיים, מהווה הפרה של המשפט הבין-לאומי.

לסיום המכתב טען יש דין כי כשהפרקליטות לעניינים מבצעיים מפנה את הנפגעים להגיש את תלונותיהם במשטרה, המשמעות היא עיכוב הטיפול בתלונות במקרה הטוב, ואי מיצוי החקירה במקרה הגרוע. זאת משום שהניסיון מראה שכאשר מוגשת תלונה למשטרה על אירוע שמעורב בו לובש מדים, היא טוענת שאין לה סמכות לחקור אותו או סוגרת את התיק. מדובר במדיניות היוצרת כישלונות חקירה, מובילה לאבדן ראיות מכריעות עקב עיכובים משמעותיים בפתחה בחקירה ולחשש כבד שחקירה לא תיפתח כלל. מדיניות זו של אי-אכיפה מותירה את נפגעי העבירה הפלסטינים חסרי אונים אל מול האלימות המופנית כלפיהם, ונתפסת על ידי הישראלים העבריינים כהרשאה שבשתיקה להמשיך להסלים את פעילותם הפלילית נגד פלסטינים בעודם לובשים מדי צבא.⁵⁹

בדצמבר 2024 התקבלה תשובה מהפרקליטות לעניינים מבצעיים שחזרה בעיקרה על אותן טענות ולא נתנה מענה אפקטיבי לנפגעי העבירה. נכון לדצמבר 2025, לא התקבל מענה מהיועצת המשפטית לממשלה.

"החקירה הועברה לרשות אחרת"

ב-25 באוקטובר 2023 בשעות הבוקר המוקדמות יצא פ' יחד עם בנו בן ה-12 לרעות את הצאן שלהם. פ' סיפר כי כעבור דקות אחדות "הבחנתי שמתנחל אותו אנו מכירים היטב, בלוויית עוד שני מתנחלים, 'חייל' חמוש וחמישה כלבים יצאו גם הם למרעה עם עדר של כ-20-30 כבשים. המתנחל היה חמוש ולבש מדי צבא ונעליים רגילות".

"רועה הצאן" לבוש מדים, 25.10.2023 (הצילום באדיבות פ')

פ' ניגש אל קבוצת הישראלים, הסביר להם כי פלשו לאדמתו וביקש כי יעזבו את המקום. בתגובה "המתנחל קילל אותי ואיים שמגיע לנו שישחטו אותנו, לאור מה שחמאס עשה בעוטף עזה".

פ' התקשר לאחיו וביקש שיזעיקו משטרה למקום. כעבור זמן לא רב הופיע במקום ג'יפ ובו ארבעה חיילים. לאחר בירור עם המינהל האזרחי התברר לחיילים שמדובר בחלקה פרטית מגודרת השייכת למשפחתו של פ' והם דרשו מהמתנחל ואנשיו לעזוב את השטח.

בשעה 16:00 הופיע שוב המתנחל עם העדר, הפעם עם מתנחל נוסף ו"חייל". הם ניסו לפרוץ בכוח את הגדר ולהיכנס לתוך החלקה הפרטית. שוב הגיעו למקום חיילים ונציגי המינהל האזרחי. פ' סיפר: "החיילים היו בשלב זה במרחק של כ-200 מטר מהחלקה וצעקו למתנחל שיעזבו את החלקה. החיילים התקרבו ברגל אלינו ואז המתנחל הוציא שוקר חשמלי ופגע בי.

איבדתי שליטה, התחלתי לפרסם ונפלת ארצה. כשנפלתי המתנחל בעט בי והכה אותי בקת הנשק שלו. התעלפתי. כשהתעוררתי המתנחל המשיך לקלל את כולם, חיילים עמדו ולא נקפו אצבע. המתנחל חזר על אזהרותיו שהוא 'ישחט אותי ויהרוג את הבן זונה הזה. אין לכם שום אדמה, הכול שלנו. לך לירדן בן זונה ושם יזיינו אותך'."

בסופו של דבר חיילים ושוטרים הרחיקו את המתנחלים ופ' נלקח לבית חולים ואושפז למשך הלילה. ארבעה ימים אחר כך פ' הלך להגיש תלונה במשטרת קריית ארבע. "השוטר התייחס אליי בגזענות, לא נתן לי לדבר, ודיבר אליי בגסות. הרגשתי שלא גבו ממני עדות אלא חקרו אותי כאילו הייתי נאשם. הוא איים עליי שלא אחזור שוב להגיש תלונות ותהא אם אולי סתם נפלתי ובעצם אף אחד לא נגע בי".⁶⁰

כשבועיים אחר כך המשטרה סגרה את תיק החקירה בעילה של "העברה לרשות אחרת", מבלי לציין באיזו רשות מדובר. יש דין הגיש בשמו של פ' ערר על סגירת התיק ובספטמבר 2024 השיבה משטרת חברון במענה לערר כי: "תיק החקירה נבחן לעומק, לאור העובדה כי החשוד היה בשירות מילואים פעיל, התיק נסגר בעילת 'העברה לרשות אחרת' והתיק הועבר להמשך טיפול מצ"ח. לאור האמור, עליכם לפנות למצ"ח על מנת לקבל עדכון בדבר חקירת החשוד והטיפול בתיק החקירה".⁶¹

יש דין פנה לפרקליטות הצבאית בשמו של פ', שהשיבה בינואר 2025 כי "נושא פניויתך הועבר לאחרונה לטיפול משטרת ישראל תחנת חברון והתקבל שם. יובהר כי הטיפול התקבל אצל המשטרה הצבאית החוקרת בחודש אוקטובר 2023 ונמצא כי על פני הדברים, בהתחשב באופי האירוע המתואר בתלונה, יש להעביר לטיפול משטרת ישראל, אולם בשל שגגה חל עיכוב בהעברתו לטיפול משטרת ישראל".⁶²

נכון לדצמבר 2025, למעלה משנתיים לאחר התקיפה של פ', התיק נמצא בחקירה במשטרת חברון.

בעוד הפרקליטות הצבאית ממאנת לבחון ולחקור תלונות על פגיעה של מתנחלים במדים בפלסטינים, בשנים 2023-2025 יש דין הגיש 16 תלונות למשטרה על אירועים שבהם היו מעורבים מתנחלים במדים. חמש מהתלונות עדיין בחקירה, עשר חקירות נסגרו (שמונה מתוכן בעילת עברייני לא נודע) וחקירה אחת הועברה למצ"ח - שם היא עדיין נחקרת. הוגשו אפס כתבי אישום.

היעדר המענה הענייני של הגופים האמונים על אכיפת החוק בגדה המערבית מאותת למתנחלים העבריינים כי הרשויות הישראליות מעודדות את המשך מעשיהם, ומותיר את התושבים הפלסטינים מופקרים לגורלם וחשופים להתעמרות ולפגיעה מצד לובשי מדים ישראלים - חיילים ואזרחים.

60 פ' ליש דין, נובמבר 2023.

61 משטרת חברון ליש דין, 17.9.2024.

62 הפרקליטות לעניינים מבצעיים ליש דין, 22.1.2025.

סיכום

יחידות הגנה מרחבית (הגמ"ר), רכזי ביטחון שוטף (רבש"צים) וכיתות כוננות הם חלק ממערך האבטחה הצבאי-אזרחי של ההתנחלויות הישראליות בגדה המערבית. דו"ח זה לא ניתח את התפיסה הביטחונית הזו או בחן את נחיצותה. ואולם, "מתנחלים במדים" מוכיח כי מדיניותה של ישראל יצרה בגדה המערבית מיליציות אזרחיות חמושות והובילה למקרים רבים מספור שבהם מתנחלים עשו שימוש לרעה בכוח ובסמכות שקיבלו מהמדינה ופגעו באופן יזום בפלסטינים, כחלק מתפיסה אידיאולוגית ולמען קידום אינטרסים התנחלותיים.

החוק הבין-לאומי הפקיד את האחריות על ביטחונם של הפלסטינים בשטח הכבוש ועל תקינות חייהם בידיו של המפקד הצבאי. ישראל העבירה חלק מהסמכויות ומהאמצעים של הצבא לידיהם של אזרחים בעלי אידיאולוגיה לאומנית-משיחית, השואפים לגירוש פלסטינים ולהרחבה של ההתנחלות היהודית בגדה המערבית. פרקטיקה זו הובילה לטשטוש מכון של ההבדלים בין אזרחים לכוחות צבא ולפגיעה שיטתית בפלסטינים בידי מתנחלים במדים.

החוק הבין-לאומי הפקיד את האחריות על ביטחונם של הפלסטינים בשטח הכבוש ועל תקינות חייהם בידיו של המפקד הצבאי. ישראל העבירה חלק מהסמכויות ומהאמצעים של הצבא לידיהם של אזרחים בעלי אידיאולוגיה לאומנית-משיחית, השואפים לגירוש פלסטינים ולהרחבה של ההתנחלות היהודית בגדה המערבית. פרקטיקה זו הובילה לטשטוש מכון של ההבדלים בין אזרחים לכוחות צבא ולפגיעה שיטתית בפלסטינים בידי מתנחלים במדים.

אנשי כוחות הביטחון לובשים מדים על מנת להזהות ולתת אישוש ויזואלי לכך שהם בעלי סמכות, והם אמורים לפעול בשם החוק ובהתאם למחויבותו של המפקד הצבאי. לעומת זאת, כאשר אזרח לובש מדים שלא ברשות או פועל מחוץ לתחום סמכותו, הוא באופן מילולי לוקח את החוק לידי, עוטה על עצמו מראית של שייכות לצבא ועושה שימוש לרעה בכוח שמעניקים המדים. יתר על כן, ההתעלמות של רשויות אכיפת החוק מפעילות עבריינית של מתנחלים שנעשית בחסות מדי צבא, מאפשרת את המשך השימוש האסור בכוח שעושים האזרחים הישראלים ובכך מרוקנת מתוכן את שלטון החוק.

אף שרבים מהמתנחלים שחילו בתחילת המלחמה במסגרת כיתות כוננות וגדודי הגמ"ר כבר אינם בשירות מילואים פעיל, הצבא השאיר בידיהם את הנשק והמדים. בכך משיגה ישראל שתי תוצאות שהיא חפצה בהן. ראשית, הייעוד המקורי - "הגנה מרחבית", סיוע לכוחות הביטחון לשמור על האזרחים הישראלים המתגוררים בהתנחלויות בגדה המערבית. ושנית, השימוש העברייני שעושים מתנחלים בנשק ובמדים על מנת לפגוע בפלסטינים ולדחוק אותם מאדמותיהם, מסייע לישראל לממש את שאיפתה להשתלט על עוד קרקעות בגדה המערבית ולספח את השטח ללא תושביו.

המדיניות של ישראל הפכה מתנחלים במדים למעין קבלן משנה של הצבא בגדה המערבית והותירה אותם ללא פיקוח מינימלי. בפועל, ישראל מחמשת כוחות אזרחיים הפועלים באופן עברייני בגדה המערבית ומגבה אותם, בין השאר באמצעות אי אכיפת החוק עליהם. בכך ישראל מפקירה את האוכלוסייה הפלסטינית המקומית אל מול אלימות של מיליציות אזרחיות וחוטאת למחויבותה בהתאם לחוק הבין-לאומי.

המלצות

1. על ישראל לשקול מחדש את המדיניות שבמסגרתה הצבא מאציל מסמכותו לאזרחים ומחמש אותם, זאת אף שהינם בעלי אינטרסים העומדים במובהק בסתירה לחובתו של המפקד הצבאי לשמור על הסדר הציבורי ועל ביטחון האוכלוסייה הפלסטינית בגדה המערבית.
2. על מנת למנוע פגיעה נוספת בפלסטינים מצד מתנחלים במדים, על הצבא והמשטרה לפקח באופן הדוק על חלוקת כלי נשק לאזרחים, לערוך הכשרות בשימוש בהם ולוודא שמי שקיבל סמכות ונשק לא יחרוג מסמכותו או ממרחב השמירה שהוגדר לו.
3. רשויות האכיפה הישראליות בראשות היועצת המשפטית לממשלה והפרקליטות הצבאית נדרשות לקבוע מיהו הגוף המוסמך לחקור ולהעמיד לדין מתנחלים במדים שפגעו בפלסטינים, ולהנחות את גורמי האכיפה לפעול כנגד העבריינים.